

[an error occurred while processing this directive]

Hittani Kongregáció

Donum vitae

Instrukció a kezdődő emberi élet tiszteletéről és az utódnemzés méltóságáról

TARTALOM

A fordító, [Gresz Miklós](#), szívesen vesz minden véleményt, megjegyzést.

- [ELŐSZÓ](#)
- [BEVEZETÉS](#)
 - [1. Az orvosbiológiai kutatások és az Egyház tanítása](#)
 - [2. Tudomány és technika az emberi személy szolgálatában](#)
 - [3. Antropológia és beavatkozások az orvosbiológia területén](#)
 - [4. Az erkölcsi ítélet alapvető kritériumai](#)
 - [5. A Tanítóhivatal tanítása](#)
- [I. AZ EMBERI EMBRIÓ TISZTELETE](#)
 - [1. Milyen tisztelettel tartozunk az emberi embrióknak természetük és identitásuk jogán?](#)
 - [2. Megengedhetők-e erkölcsileg a születés előtti diagnosztikus beavatkozások?](#)
 - [3. Megengedhetők-e terápiás beavatkozások az emberi embrión?](#)
 - [4. Hogyan értékelhetők morálisan az emberi embriókkal és főtuszokkal végzett kutatások és kísérletek?](#)
 - [5. Hogyan értékelhető morálisan az in vitro megtermékenyítésből nyert embriók kísérleti célból történő felhasználása?](#)
 - [6. Milyen véleménnyel legyünk a többi embrió-manipulációs eljárásról, melyek összefüggésben vannak az "emberi reprodukciós technikákkal"?](#)
- [II. BEAVATKOZÁSOK AZ EMBERI SZAPORODÁSBA](#)
- [A. Heterológ mesterséges megtermékenyítés](#)
 - [1. Miért kell az emberi szaporodásnak a házasságban bekövetkeznie?](#)
 - [2. Megfelel-e a heterológ mesterséges megtermékenyítés a házastársak méltóságának és a házasság igazságának?](#)
 - [3. Morálisan megengedhető-e a "béranyaság"?](#)
- [B. Homológ mesterséges megtermékenyítés](#)
 - [4. Milyen kapcsolat szükséges erkölcsi szempontból a szaporodás és a házastársi aktus között?](#)
 - [5. Morálisan megengedhető-e a homológ in vitro megtermékenyítés?](#)
 - [6. Hogyan kell morális szempontból a homológ mesterséges ondóbevitelt értékelni?](#)
 - [7. Milyen morális kritériumot kell az emberi szaporodásba való orvosi beavatkozással kapcsolatban felállítanunk?](#)
 - [8. A meddő házasság miatti bánat](#)
- [III. MORÁLIS ÉS ÁLLAMI JOGALKOTÁS](#)
- [ZÁRÓMEGJEGYZÉS](#)
- [JEGYZETEK](#)

ELŐSZÓ

Különböző Püspöki konferenciák, egyes püspökök, teológusok, orvosok, a tudomány képviselői a Hittani kongregációtól kértek választ, mik a katolikus teológia morális alapelvei azokról az orvosbiológiai eljárásokról, melyek lehetővé teszik a beavatkozást az emberi élet kezdeti szakaszába és magába az utódnemzés folyamatába. Ez az instrukció átfogó konzultációk, különösen püspöki megnyilatkozások gondos értékelésének gyümölcse. Nem akarja az egyház átfogó tanítását a megkezdődött emberi élet méltóságáról és továbbadásáról újra előadni, hanem a tanítóhivatal eddigi kijelentéseinek fényében specifikus válaszokat kíván adni az ebben az összefüggésben felmerülő jelentős kérdésekre. A dokumentum a következő részekből áll: a *bevezetés* emlékeztet azokra az antropológiai és morális elvekre, melyek a problémák értékeléséhez és a felmerült kérdésekre adandó válaszok kidolgozásához elengedhetetlenül szükségesek; az *első rész* témája az emberi élet tisztelete, létének első pillanatától fogva; a *második rész* szembesít azokkal a morális kérdésekkel, melyeket az emberi nemzésbe való technikai beavatkozás vetett fel; a *harmadik rész* tájékoztatást ad az emberi embrióknak és főtuszoknak járó tiszteletéről, a mesterséges megtermékenyítés megengedett módszereire vonatkozó erkölcsi törvény és állami törvénykezés közötti kapcsolatáról. A "zigóta", "pre-embrió", "embrió" és "fötusz" kifejezések a biológia felfogása szerint az emberi egymás után következő fejlődési stádiumait jelentik. Az itt következő instrukció ezeket a fogalmakat bátran használja, amennyiben is ezek mindegyike azonos etikai tartalmat jelent, mégpedig az emberi nemzés gyümölcset, legyen az akár látható, akár nem, létének első pillanatától megszületéséig. Ennek a szóhasználatnak az alapját a szövegben magyarázzuk meg. (v.ö. I.1.)

BEVEZETÉS

1. AZ ORVOSBIOLÓGIAI KUTATÁSOK ÉS AZ EGYHÁZ TANÍTÁSA

Az élet ajándéka, amit Isten, mint teremő Atya az emberekre bízott, elvárja tőlünk, hogy ezen élet mérhetetlen értékének tudatában legyünk és érte a felelősséget vállaljuk: Ennek az alapelvnek kell a gondolkodás középpontjában állnia, hogy a már megindult életbe és a szaporodási folyamatokba történő mesterséges beavatkozások által felvetett morális problémákat tisztázzuk és megoldjuk.

A biológiai és orvosi tudományok előrehaladásának köszönhetően az emberi élet kezdetével és első időszakával kapcsolatban az ember mind hatásosabb terápiás eszközökkel rendelkezik, de új hatalomra is szert tehet, melynek előre nem látható következményei is lehetnek az emberi élet kezdetére és kezdeti stádiumára. A különböző eljárások ma már lehetőséget adnak nemcsak a szaporodási folyamatának elősegítésére, hanem uralására is. Az ilyen technikák lehetővé teszik, hogy az ember "saját sorsát kezébe vegye," és kiteszi annak a "kísértésnek, hogy áthágja a természet feletti ésszerű uralom határait" [1]. Így ezek az ember szolgálatában előrelépést is jelenthetnek, de ugyanakkor súlyos kockázatot is hoznak magukkal. Sokan hívják fel nyomatékosan a figyelmet, hogy a szaporodásba történő beavatkozások során az emberi személy értékeit és jogait óvják meg. Nemcsak a hívők kérik a tisztázást és az iránymutatást hanem azok is, akik elismerik a "minden emberi dologban tapasztalt" [2] egyház küldetését "a szeretet civilizációja" [3] és az élet szolgálatában.

Az egyház tanítóhivatala nem kíván a természettudományok területének különös szakértőjeként fellépni, hanem a tudomány és a technika adatainak tudomásulvételével, az evangéliumból következő feladatának és apostoli kötelességének értelmében, olyan erkölcsi tanítást terjeszt elő, mely megfelel a személy méltóságának és hivatása teljességének. Teszi ezt azért, hogy kifejtse a tudományos kutatás, különösen az emberi élet és annak kezdetére vonatkozó technikákkal kapcsolatos erkölcsi tanítását. Ilyen kritériumok az ember tisztelete, védelme és segítése "eredeti és alapvető joga" az élethez, [4] a lélekkel rendelkező személy méltósága, aki morális felelősséggel [5] van felruházva és Istennel való lelki közösségre hivatott.

Az egyház közbeavatkozását ezen a területen is a szeretet irányítja, mellyel annak az embernek tartozik, akinek segít jogait és kötelességeit megismerni és tisztelni. Ez a szeretet Krisztus szeretetének forrásából táplálkozik: amikor az egyház a testté vált ige titkát szemléli, megismeri az "ember titkát" [6] is; amikor az üdvösség evangéliumát hirdeti, kinyilvánítja az ember méltóságát is, és meghívja őt arra, hogy igazságát teljes mértékben fedezze fel. Így mutatja be az egyház újból az isteni törvényt, hogy az igazság és a felszabadítás művét végezze.

Mert Isten jóságáról tanuskodik az, hogy Isten parancsokat ad az embernek, hogy megmutassák az élet útját, és kegyelmet is ad ezek megtartására. Szintén jóságról tanuskodik, hogy Isten mindig felkínálja bocsánatát hogy segítsen neki ugyanezen az úton kitartani. Krisztus szánalmat érez törékenységünk iránt: Ő a mi teremőnk és megváltónk. Nyissa meg lelke a szíveket Isten békéjének ajándéka, és parancsainak megértése számára.

2. TUDOMÁNY ÉS TECHNIKA AZ EMBERI SZEMÉLY SZOLGÁLATÁBAN

Isten az embert a saját képére és hasonlatosságára teremtette: "Férfinék és nőnek teremtette őket" (Gen 1,27) és feladatot adott nekik "töltsétek be a földet és vonjátok uralmatok alá". (Gen 1,28) A tudományos alap kutatások és az alkalmazott kutatás jellemző kifejezői az ember teremtés feletti uralmának. A tudomány és a technika jelentős segítség az ember számára, ha annak szolgálatába áll és átfogó fejlődését segíti elő mindenki javára. A tudomány és a technika azonban önmagában nem képes az emberi lét és haladás értelmét fölmutatni. Mivel mindkettő az emberre irányul, neki köszönheti létrejöttét és fejlődését, ezért az emberi személytől, annak erkölcsi értékeitől nyeri el célkitőzéseit és határainak tudatát is.

Ezért illuzórikus lenne a tudományos kutatástól és annak alkalmazásától morális semlegességet követelni; másrésztől nem lehet irányadó mérce a pusztán technikai hatékonyság sem, sem az a haszon, melyet egyeseknek jelenthet mások károsodása által. Még kevésbé tölthet be ilyen szerepet az uralkodó ideológia. Ezért a tudomány és technika lényegi rendeltetéséből fakadóan megköveteli az erkölcs alapvető elveinek feltétlen tiszteletét: tehát az emberi személyt kell szolgálnia, annak elidegeníthetetlen jogait, igazi és az egész személyt figyelembe vevő javát, Isten akaratának és tervének megfelelően. [7]

A technológiai felfedezések gyors fejlődése az itt emlékeztetbe idézett kritériumok tiszteletének követelményét még sürgetőbbé tette: Egy lelkiismeret nélküli tudomány nem vezethet máshoz, mint az ember pusztulásához. "A mi korunk bizony még az elmúlt századoknál is jobban rászorul arra a bölcsességre, hogy egyre inkább emberhez-szabottá legyen minden találmány. A világ jövője forog ugyanis veszélyben, ha nem támadnak bölcsőbb emberek." [8]

3. ANTROPOLÓGIA ÉS BEAVATKOZÁSOK AZ ORVOSBIOLÓGIA TERÜLETÉN

Milyen morális mértéket kell felállítani, hogy az orvosbiológia területén ma jelentkező problémákat tisztázhassuk? Az ezekre a kérdésekre adandó válasz előfeltétele az emberi személy testi dimenziójának természetéről kialakított megfelelő felfogás. Mert az emberi személy csak igaz természete, mint "egyesült egész" [9] irányában tudja magát megvalósítani: Ez a természet azonban egyidejűleg testi és lelki. A szellemi lélekkel történő szubsztanciális egyesülése révén az emberi testet nem tekinthetjük csupán szövetek, szervek és funkciók együtteseként, nem értékelhetjük úgy, mint az állati testet, mert a test a személy lényegi alkotó része, mely által a személy megnyilvánul és kifejezi magát.

A természetes erkölcsi törvény kifejezésre juttatja azokat a célokat, jogokat és kötelességeket, melyeken az emberi személy testi és lelki természete alapul, és egyúttal elő is írja azokat. Ezért nem lehet a pusztán biológiai oldal normatívájának tekinteni, hanem ésszerű rendként kell definiálni, ahol a teremő arra hívta az embert, hogy életét és cselekedeteit eszerint vezesse és szabályozza, különösen pedig saját testét eszerint használja és vele ennek megfelelően rendelkezék. [10]

Ezekből az elvekből egy első végkövetkeztetés származik: Az emberi testbe történő beavatkozás nemcsak a szöveteket, szerveket érinti, hanem különböző síkokban a személyt magát is. És ennyiben morális jelentőséget és felelősséget is hordoz, esetleg rejtetten, de valóságosan. II. János Pál az Orvosi Világszövetség előtt világosan megerősítette: "Minden ember megismételhetetlen egyediségében nemcsak lélekből, hanem testből is van. Így, a testben, a test által a személyt, mint olyat érintik meg a maga konkrét valóságában is. Az ember méltóságának tisztelete ebből következően azt jelenti, hogy megőrizzük ennek a testből és lélekből álló egy embernek (*corpore et anima unus*) az identitását, mint ahogy ezt a II. Vatikáni Zsinat (*Gaudium et spes* című lelkipásztori konstitúció 14,1) mondja. Ennek az antropológiai szemléletnek az alapján kell megtalálnunk azokat az alapvető kritériumokat, melyek segítségével meghozhatjuk a szükséges döntéseket azoknak a beavatkozásoknak az esetében, melyek szigorúan véve nem terápiás jellegűek, például amikor az ember biológiai sajátosságainak javítása a cél." [11]

A biológia és az orvostudomány alkalmazási formáikkal akkor járulnak hozzá az emberi élet teljes javához, ha a betegségben és gyengeségben szenvedő személynek Isten teremtményének méltóságát tiszteletben tartva jönnek segítségére. Egyetlen biológus vagy orvos részéről sem lehet ésszerű, hogy tudományos szakértelme alapján az ember eredetéről és céljáról dönteni merészeljen. Ezt a normát különösen a szexualitás és szaporodás területén kell alkalmazni, amikor a férfi és a nő az élet és a szeretet alapvető értékeit valósítja meg.

Isten, aki szeretet és élet, a férfinek és a nőnek hivatást adott arra, hogy részesüljenek az Ő személyes közösségének titkában, valamint teremtoi és atyai művében. [12]

Ezért a házasság különleges javakkal és értékekkel rendelkezik az egyesüléssel és az élet továbbadásával kapcsolatban, melyek az élet alacsonyabb formáinál levőkkel nem hasonlíthatók össze. A személyes rend ilyen értékei és értelme meghatározzák a fogantatásba és az emberi élet eredetébe történő mesterséges beavatkozások értelmének és határainak morális szemléletét. Ezeket a beavatkozásokat nem azért kell elutasítani, mert mesterségesek. Mint ilyenek megmutatják az orvostudomány lehetőségeit. Morális nézőpontból kell ezeket értékelni, amennyiben az emberi személy méltóságára vonatkoztatjuk őket, amely a szeretet és az élet ajándékozására szóló isteni hivatást hivatott megvalósítani.

4. AZ ERKÖLCSI ÍTÉLET ALAPVETŐ KRITÉRIUMAI

A mesterséges megtermékenyítés technikájával kapcsolatos két alapvető érték: Az emberi lény élete, melyet a létbe hívnak, és továbbadásának egyedülisége a házasságban. Ebből fakadóan a mesterséges megtermékenyítő technikák erkölcsi ítéletét ezen értékekre vonatkoztatva kell megfogalmazni.

A fizikai lét, amellyel az emberi életút a világban elindul, nem meríti ki önmagában személy teljességét, és nem mutatja meg az örökkévalóságra hivatott ember legnagyobb értékét sem. Ennek ellenére bizonyos módon ez az "alapvető" érték, miután az emberi személy minden más értéke a fizikai életen alapul, és ebből bontakozik ki. [13]

Az ártatlan emberi lény élethez való jogának sérthetlensége "a fogantatás pillanatától egészen a halálig" [14] jele és előfeltétele a személy sérthetlenségének, amit a Teremtő az élet ajándékául adott.

A különböző élőlények szaporodásával történő összehasonlításban az emberi élet továbbadásának megvannak a sajátosságai, mely a személy egyedülállóságából következik. "Az emberi élet továbbadását a természet egy személyes és tudatos cselekvésre bízta, és mint ilyet az Isten legszentebb törvényének rendelte alá. Ezek a törvények megváltoztathatatlanok és sérthetetlenek; ezeket senkinek sem szabad semmibe venni és áthágni. Ezért nem szabad semmilyen olyan anyagot használni és olyan eljárásokat követni, melyek a növények és állatok szaporításában megengedhetők." [15]

A technika előrehaladása lehetővé tette a szexuális kapcsolat nélküli nemzést is, mégpedig a férfitől és a nőtől vett ivarsejtek *in vitro* történő egyesítése által. De az, ami technikailag lehetséges, az azért még morálisan nem megengedett. Ebből következik, hogy nélkülözhetetlen a ráeszmélés az élet és az emberi szaporodás alapvető értékeire, hogy morális értékelést adjunk az emberi lényen már fejlődésének első stádiumától kezdve végzett ilyen jellegű technikai beavatkozásoknak.

5. A TANÍTÓHIVATAL TANÍTÁSA

Az egyház tanítóhivatala a maga részéről az emberi szaporodás ezen területén is a kinyilatkoztatás fényét kínálja: Az emberről szóló tanítás, ahogyan azt a tanítóhivatal magyarázza, sok elemet tartalmaz, amelyek az itt sorakozó problémákat megvilágítják.

A fogantatás pillanatától kezdve minden emberi lényt abszolút módon tisztelni kell, mert az ember a földön az egyetlen teremtmény, melyet Isten "önmagáért akart" [16], és mert minden ember lelkét Isten "közvetlenül teremti" [17]; egész lényé hordozza teremtője képmását. Az emberi élet szent, mert kezdetétől kezdve "Isten teremtő erejét" [18] igényli, és mindenkor különleges kapcsolatban marad teremtőjével, egyetlen céljával. [19] Csak Isten az élet ura kezdetétől végéig: Senki, semmilyen körülmények között, nem sajátíthatja ki magának a jogot arra, hogy egy ártatlan emberi lényt szándékosan elpusztítson. [20]

Az emberi szaporodás megköveteli a házaspártól az Isten termékeny szeretetével való felelős együttműködést: [21] az emberi élet ajándékának a házasságban a házaspár sajátos és kizárólagos tevékenységével kell megvalósulnia, annak a törvénynek megfelelően mely személyekbe és egyesülésekbe bele van írva. [22]

I. AZ EMBERI EMBRIÓ TISZTELETE

Az egyházi tanítóhivatal tanításának figyelmes vizsgálata és a fent említett észrvek választ adnak arra a sokoldalú morális problémára, melyet az emberi lét kezdeti szakaszában történő beavatkozások technikája és az emberi fogantatás folyamata vet fel.

1. MILYEN TISZTELETTEL TARTOZUNK AZ EMBERI EMBRIÓNAK TERMÉSZETE ÉS IDENTITÁSA JOGÁN?

Minden emberi lény - mint személy - létének első pillanatától kezdve tisztelni kell.

A művi megtermékenyítés módszerének bevezetése a legkülönbözőbb beavatkozásokat tette lehetővé az emberi embriókon és főtuszokon. A követendő cél sokféle lehet, diagnosztikus vagy terápiás, tudományos és kereskedelmi. Mindebből súlyos problémák származnak. Lehet-e szó olyan jogról, hogy emberi embriókon tudományos kísérleteket végezzenek? Milyen normákat, vagy milyen jogi szabályozást kell ehhez kidolgozni? Ezekre a kérdésekre a válasz elmélyült megfontolást tételez fel az emberi embrió természetéről, és igazi azonosságáról (amit "status"-ként említenek).

Az egyház a maga részéről a ma emberének újlag állandó és biztos tanítását adta a II. Vatikáni Zsinaton, "Az életet tehát a leggondosabban kell óvni, már a fogamzástól kezdve. A magzatelhajtás is, a csecsemők megölése is szégyenletes bűntett." [23] Ezt legutóbb a Szentszék által nyilvánosságra hozott Családjogi charta világította meg: "Az emberi életet a fogantatás pillanatától kezdve feltétlen tiszteletben kell tartani és védelemben kell részesíteni." [24]

A Hittani kongregáció ismeri az emberi élet kezdetéről, az emberi lény egyéniségéről és az emberi személy identitásáról jelenleg folyó vitákat. Emlékeztet bennünket arra a tanításra, amit a "Nyilatkozat a szándékos abortuszról" tartalmaz: "A petesejt megtermékenyítésének pillanatában egy új élet kezdődik, amely se nem az apa, se nem az anya élete, hanem egy új emberi lényé, mely egyedülállóan fejlődik. Soha nem válna emberré, ha már az első pillanattól kezdve nem az lenne. A legújabb genetika ezt a tényt, mely mindig egyértelmű volt, hatásos módon bizonyítja,... Megmutatja, hogy ennek az élőlénynek már az első pillanattól kezdve határozott szerkezete van: mégpedig egy emberé, egy olyan konkrét emberi individuumé, aki már pontosan körülírt jellemző jegyekkel rendelkezik. A megtermékenyítéssel kezdődik az ember életének kalandja, időre van szükség, hogy jellemző képességei kibontakozzanak, és cselekvőképessé válják." [25] Ez a tanítás érvényes marad, és ha ez még szükséges lenne, az újabb humánbiológiai kutatási eredmények igazolják, hogy a megtermékenyítésből származó zigóta egy új emberi individuum biológiai identitását hozza létre.

A **zigóta** az a sejt, amelyik a két ivarsejt egyesüléséből származik. A szellemi lélek létezését kísérlet útján természetesen nem lehet megfelelően igazolni. Az embriológia eredményei azonban értékes útmutatást adtak ahhoz, hogy értelmünkkel a személyes jelenlétet az emberi élet első pillanatától kezdve belássuk: Hogyan lehetne egy emberi individuum nem emberi személy? A tanítóhivatal nem kötelezte el magát kifejezetten filozófiai jellegű tételek mellett, de megerősíti minden egyes szándékos abortusz határozott morális elítélését. Ez a tanítás nem változott és megváltoztathatatlan. [26]

Ezért az emberi nemzés gyümölcse létének első pillanatától, tehát már a zigóta képződésétől kezdve, megköveteli azt a feltétlen tiszteletet mellyel az ember testi és szellemi egységének erkölcsileg tartozunk. Az embert fogantatásának pillanatától kezdve személyként kell tisztelni és kezelni, tehát ugyanettől a pillanattól kezdve el kell ismerni személyiségi jogait, és ezen belül mindenekelőtt az ártatlan emberi lény sérthetetlen jogát az élethez.

Az egyház tanítása adja ezen terület biológiai kutatásának fejlődése által keletkező különböző problémák alapvető megoldását: Mivel az embriót személyként kell kezelni - a többi emberi lényhez hasonlóan -, ezért az orvosi ellátás keretében a lehetőségekhez mérten integritásában védeni, gyógyítani, és róla gondoskodni kell.

2. MEGENGEDHETŐK-E ERKÖLCSILEG A SZÜLETÉS ELŐTTI DIAGNOSZTIKUS BEAVATKOZÁSOK?

Ha a születés előtti diagnosztikus beavatkozás az embrió és az emberi főtusz életére és integritására tekintettel van, és ebből fakadóan annak egyéni védelme vagy gyógyítása érdekében történik, akkor a válasz igen.

A születés előtti diagnosztikus beavatkozások még az anyaméhben belül lehetővé teszik az embrió és a főtusz állapotának megismerését. Lehetővé teszik a korábbi és hatásosabb terápiás, orvosi vagy sebészi beavatkozásokat, vagy azok megtervezését.

Ez a diagnosztika megengedett, ha az alkalmazott eljárás - a megfelelően felvilágosított szülők egyetértésével - az embrió és az édesanya életét és integritását megóvjá anélkül, hogy őket aránytalanul nagy kockázatnak tenné ki. [27]

De súlyos módon ellentétben van az erkölcsi törvényekkel, ha - aszerint, hogy milyen eredménnyel jár - egy abortusz elvégzésének lehetőségét számításba veszi. Így egy olyan diagnózis, amelyik fejlődési rendellenességet vagy örökletes betegséget mutat ki, nem jelenthet egyúttal halálos ítéletet is. Ezért az az asszony súlyosan megengedhetetlenül jár el, aki a diagnosztikus beavatkozást azzal a meghatározott céllal kéri hogy abortuszhoz fog folyamodni, ha az eredmények fejlődési rendellenességet vagy örökletes betegséget mutatnak ki. Ugyanígy a férj, a szülők vagy bárki más az erkölcs ellen cselekszik, ha a terhést azzal a céllal tanácsolja vagy küldi a vizsgálatra, hogy adott esetben abortusznak vesse alá magát. Éppen így a szakorvos is megengedhetetlen segédkezésben bűnrészességben vétkezik, ha a diagnosztikus eljárás során és az eredmény közlésekor szándékosan összefüggésbe hozza a szülés előtti diagnosztikát és az abortuszt.

Végül, a még meg nem született élethez való jogának megsértéseként kell elítélni - és a szülők ősi jogába és kötelességébe való betolakodásnak kell tekinteni -, az állami egészségügyi vagy tudományos szervezetek azon irányelveit vagy programjait, melyek valamilyen módon elősegítik a születés előtti diagnosztika és az abortusz közötti kapcsolatot, vagy a terhést arra biztatják, hogy tervszerűen vegyen részt a születés előtti diagnosztikában azzal a kiemelt céllal, hogy megsemmisítsék azokat a főtuszokat, akik fejlődési rendellenességben szenvednek vagy ilyeneket hordoznak.

3. MEGENGEDHETŐK-E TERÁPIÁS BEAVATKOZÁSOK AZ EMBERI EMBRIÓNAK?

Ahogy a betegeken, úgy az embrión végzett minden orvosi beavatkozás is csak olyan feltételek mellett engedhető meg, hogy ezek az embrió életét és integritását figyelembe veszik, és nem járnak aránytalanul nagy kockázattal, hanem a gyógyítást, az egészségi állapot javítását vagy az embrió individuális túlélését célozzák.

Bármilyen típusú az orvosi beavatkozás - legyen akár sebészi, vagy más természetű -, megkívánja a szülők megfelelő felvilágosítását és önkéntes beleegyezését, a gyermekekre vonatkozó szakmai etikai szabályoknak megfelelően. Ennek az erkölcsi elvnek az alkalmazása embriók vagy főtuszok élete esetén körültekintő és különleges óvintézkedéseket követel meg.

Az ilyen eljárások megengedtségét és kritériumait II. János Pál világosan kifejezte: "Egy tisztán terápiás beavatkozás, melynek célja különböző betegségek gyógyítása - mint például azoké, melyek kromoszómarendellenességre vezethetők vissza - alapvetően csak kívánatosnak tekinthető, feltéve ha az individuum személyes jólétét segíti elő anélkül, hogy integritását sértené, vagy életfeltételeit rontaná. Egy ilyen beavatkozás logikájában ténylegesen megfelel a krisztusi erkölcs hagyományának." [28]

4. HOGYAN ÉRTÉKELHETŐK MORÁLISAN AZ EMBERI EMBRIÓKKAL ÉS FŐTUSZOKKAL VÉGZETT KUTATÁSOK ÉS KÍSÉRLETEK?

Az orvosi kutatásnak tartózkodnia kell az élő embrión végzett beavatkozástól, kivéve azt az esetet, amikor erkölcsileg biztos, hogy sem a még meg nem születettnek sem

A "kutatás" és "kísérlet" kifejezések gyakran ekvivalensek egymással, és mindkét értelemben használatosak. Ez szükségessé teszi, hogy ebben a dokumentumban jelentésüket pontosítsuk. 1) **Kutatás** alatt értünk minden olyan induktív-deduktív eljárást, amely a humán területen meglévő jelenségek szisztematikus vizsgálatát, vagy egy korábbi vizsgálatból származó hipotézis felülvizsgálatát célozza. 2) **Kísérlet** alatt értünk minden olyan kutatást, amely az emberi lényt létezésének különböző szakaszaiban (embrió, főtusz, gyermek vagy felnőtt), mint tárgyat tesz egy vizsgálandó, akár már ismert, vagy még ismeretlen kezelési módszer (pl. farmakológiai, teratogén, sebészi, stb.) hatásának ki. *pedig édesanyjának sem életét, sem pedig integritását semmilyen károsodás nem fenyegeti és azzal a feltétellel, hogy a szülők megfelelő informálásuk után önként adták beleegyezésüket a beavatkozáshoz.* Ebből következik, hogy minden kutatás - akkor is, ha kizárólagosan embriók vizsgálatára korlátozódik -, megengedhetetlen volna, ha az alkalmazott eljárások vagy azok mellékhatásai veszélyt jelentenének az embrió testi sértettségére vagy életére.

A kísérletekkel kapcsolatban általában különbséget kell tenni azok között, melyeknek nincsen közvetlen terápiás céljuk, és azok között, melyek magára az alanyra egyértelműen terápiás hatással vannak. Másrésztől más elbírálás alá esnek a még élő és a halott embrióval végzett kísérletek. *Ha élnek, függetlenül attól, hogy életképesek-e vagy sem, úgy kell tisztelni őket, mint minden emberi személyt; a direkt terápiás hatással nem rendelkező kísérletek pedig embriókkal nem megengedettek.* [29]

A még élő embriókkal vagy főtuszokkal - legyenek azok életképesek vagy sem, az anyaméhben, vagy azon kívül -, még akkor sem lehet kísérleteket végezni, ha ezek előreláthatóan a tudomány, más emberi lények vagy a társadalom hasznát szolgálnák. A megfelelő információk adása utáni beleegyezést a klinikai kísérletekhez, - amit egyébként felnőttek esetében kérnek -, a szülők nem adhatják meg; ők a még meg nem születettnek sem a testi integritásáról, sem életéről nem rendelkezhetnek. Másrészt az embriókkal és főtuszokkal végzett kísérletek azt a veszélyt, sőt az esetek többségében annak biztos előrelátását jelentik, hogy bekövetkezik fizikai integritásuk sérülése, vagy akár haláluk is.

Az emberi embriót vagy a főtuszt tárgyként vagy kísérleti eszközként használni büntetett az emberi lény méltósága ellen, akinek ugyanolyan joga van a tiszteletre, mint amilyen a már megszületett gyermeknek és minden emberi személynek jár. A Szentszék által nyilvánosságra hozott *Családjogi charta* kimondja: "Az emberi méltóság tiszteletben tartása kizárja a magzattal való mindenféle kísérletezést vagy kizsákmányolást." [30]. Az a gyakorlat, amelyik emberi embriókat *in vivo* vagy *in vitro*, kísérleti vagy kereskedelmi célból életben tart, teljesen ellentmond az emberi méltóságnak.

Egy egyértelműen terápiás kísérlet esetén, gyógyszerek vagy nem teljesen kipróbált eljárások engedélyezettek lehetnek mint utolsó kísérlet - más biztos terápia hiányában -, ha ezek a kísérletek és kezelési módszerek az embrió javát szolgálják, élete megmentése érdekében. [31]

Az emberi embriók és főtuszok holttesteit, származzanak azok akár művi abortuszról, vagy sem, úgy kell tisztelni, mint más meghalt emberi lények maradványait. Nem szabad azokat megcsonkítani, vagy boncolni addig, amíg halálukat bizonyossággal meg nem állapították, és a szülők vagy az anya ebbe bele nem egyezett. Ebből kifolyólag azt a morális követelményt mindig szem előtt kell tartani, hogy eközben egy szándékos abortuszban semmilyen segítséget nem nyújtottak, és a megbotránkoztatás veszélyét elkerülték. Amit a felnőttek holttesteinél a hétköznapi gyakorlatban tilosnak tartunk, az meghalt főtuszok esetén éppenúgy tilos.

5. HOGYAN ÉRTÉKELHETŐ MORÁLISAN AZ IN VITRO MEGTERMÉKENYÍTÉSBŐL NYERT EMBRIÓK KÍSÉRLETI CÉLBŐL TÖRTÉNŐ FELHASZNÁLÁSA?

Az *in vitro* megtermékenyítésből származó embriók emberi lények és jogalanyok: Méltóságukat és jogukat az élethez, létezésük első pillanatától kezdve tisztelni kell. *Erkölcstelen emberi embriókat szabad rendelkezésű "biológiai anyag" céljából előállítani.*

A mindennapos gyakorlatban az *in vitro* megtermékenyítés során nem mindegyik embriót ültetik be az anyaméhbe; néhányat elpusztítanak. Ahogy a művi abortuszt elítéli az egyház, ugyanúgy megtilt minden támadást ezen emberi lények ellen. *Szükséges utalnunk arra is, hogy az in vitro előállított emberi embriók - legyenek azok akár mesterséges megtermékenyítés, vagy "ikresítés" eredményei -, tudományos célból történő szabad elpusztításának súlyosságára.* Az a kutató, aki így ténykedik, magát Isten helyébe helyezi, és ha ennek nincs is tudatában, magát a sors urává teszi annyiban, és amennyiben védtelen embriókat öl meg tetszés szerint választja ki, kit hagy élni és kit ítél halálra.

Ugyanezen az alapon morálisan megengedhetetlenek azok a vizsgálati és kísérleti módszerek, melyek az *in vitro* nyert embrióknak ártalmára vannak, vagy rájuk súlyos és aránytalanul nagy kockázatot jelentenek. Minden emberi lényt önmagáért kell tiszteletben tartani, és nem szabad mások érdekében pusztán eszközzé alacsonyítani. *Ezért immorális in vitro előállított emberi embriókat tudatosan a halálnak kitenni.* Ebből fakadóan az a tény, hogy ők *in vitro* lettek előállítva, és nem ültették be az anyaméhbe őket, mint "számfeletti" embriók abszurd sorsnak vannak kitéve anélkül, hogy nekik biztos és morálisan kifogástalan túlélési lehetőséget biztosítanánk.

6. MILYEN VÉLEMÉNNYEL LEGYÜNK A TÖBBI EMBRIÓ-MANIPULÁCIÓS ELJÁRÁSRÓL, MELYEK ÖSSZEFÜGGÉSBEN VANNAK AZ "EMBERI REPRODUKCIÓS TECHNIKÁKKAL"?

Az *in vitro* technikák megnyitják a lehetőséget emberi embriókkal végzett biológiai vagy genetikai manipulációk más formái előtt: kísérletek vagy tervek emberi és állati ivarsejtek közötti megtermékenyítésre és emberi embriók állatok méhében történő kihordására; a hipotetikus szándék vagy terv az emberi embrió számára mesterséges méh létrehozására. *Ezek az eljárások ellentmondanak az embrió saját emberi mivoltából fakadó méltóságának, és egyidejűleg sértik minden személy jogát a házasságban és a házasság által történő fogantatáshoz és megszületéshez.*

[32] *Azok a kísérletek és hipotézisek is, melyek egy emberi lény létrehozását szexuális egyesülés nélkül - "ikresítés", klónozás vagy partenogenesis segítségével - célozzák, ellentétben vannak az erkölccsel, mert éppúgy az emberi nemzés méltóságának, mint a házastársi egyesülésnek ellentmondanak. Az embriók fagyasztása is, akkor is, ha ezt abból a célból végzik, hogy biztosítsa az embrió életbenmaradását (kriokonzerválás), sérti azt a tiszteletet, amivel az emberi lénynek tartozunk, amennyiben is a halál vagy a károsodás súlyos veszélyének tesszük ki testi integritását, legalábbis időlegesen megfosztjuk attól, hogy az anya befogadja és kihordja, és olyan helyzetbe hozzuk, melyben további sérüléseknek és manipulációknak van kitéve.*

Egyes kísérletek, melyek során a kromoszomális vagy genetikus állományba avatkoznak be nem terápiás jellegűek, hanem emberi lények nemük vagy más előre meghatározott tulajdonságuk szerinti létrehozását célozzák. Ezek a manipulációk ellentétben vannak az emberi lény személyi méltóságával, integritásával, identitásával. Ebből fakadóan ezek semmiképpen nem igazolhatók az emberiség jövőjére való kedvező hatásokra hivatkozva. [33] Minden személyt önmagáért kell tisztelni: Ebben áll minden emberi lény méltósága és joga már létezésének kezdetétől kezdve.

II. BEAVATKOZÁSOK AZ EMBERI SZAPORODÁSBA

A "mesterséges szaporodás" vagy "mesterséges megtermékenyítés" alatt itt különböző technikai eljárásokat értünk, melyek azt célozzák, hogy egy emberi élet megfogánása más úton jöjjön létre, mint a férfi és a nő szexuális egyesülése által. Az instrukcióban a petesejt kémcsőben (*in vitro* megtermékenyítés), és előre kinyert ondóval a női nemi szervekben történő megtermékenyítéséről van szó.

Ezen technikák morális értékelésének első szempontját az adja, hogy milyen körülményekkel és következményekkel járnak az emberi embrióknak járó tisztelet szempontjából. Az *in vitro* megtermékenyítés gyakorlata számtalan emberi embrió létrehozását és elpusztítását követelte meg. A nőnél ma még általában szükséges a fokozott peteérést indukálni: több petét távolítanak el, termékenyítenek meg, és néhány napig ezeket *in vitro* tenyésztik. Általában nem mindegyiket juttatják be a nő méhébe; néhány "szám feletti"-nek bizonyuló embriót elpusztítanak, vagy lefagyasztanak. Néha néhányat a beágyazott embriók közül különböző eugenetikai, gazdasági vagy pszichológiai okokból feláldoznak. Az emberi lényeknek ilyen szabadon elhatározott elpusztítása, vagy felhasználásuk különböző célokra, integritásuk és életük megkárosításával, ellene mond a már előzőekben említett művi abortusszal kapcsolatos tanításnak.

A kapcsolat az *in vitro* megtermékenyítés és az emberi embrió szabadon akart elpusztítása között nagyon gyakran bizonyítható. Ez jellemző: Ezzel az eljárással, melynek céljai ennek látszólag ellentmondanak, az élet és halál az ember döntésének van alárendelve, aki magát tetszés szerint élet és halál urává teszi. Az uralkodásnak és erőnek ez a dinamikája pont azoknál maradhat észrevétlen, akik ezeket használni akarják és magukat ezeknek alávetik. Az említett tényeket és az ezeket összekapcsoló hideg logikát egyaránt figyelembe kell vennünk, amikor morális ítéletet alkotunk a FIVET-tel (*in vitro* megtermékenyítés és embrióbeültetés) kapcsolatban: Az abortuszmentalitás, mely ezt lehetővé teszi, odavezet - akár akarjuk, akár nem -, hogy az egyik ember a másik ember élete és halála felett uralkodik, mely egy radikális öröklési kiválogatásá lehet.

Az ilyen visszaélések mégsem menthetnek fel a mély és messzemenő etikus reflexiótól a mesterséges szaporítási technikákat önmagukban tekintve, amennyiben, ha ez egyáltalán lehetséges az *in vitro* megtermékenyített embrió elpusztításától eltekintünk.

Ez a tanítás ezért első helyen a heterológ mesterséges megtermékenyítés (II,1-3) problémáját veti fel, majd

Az instrukció **heterológ mesterséges megtermékenyítés vagy nemzés** megjelölés alatt azokat a technikákat érti, melyek arra irányulnak, hogy mesterséges úton emberi foganás jöjjön létre, olyan hímivarsejtekből, melyek legalább egy, a házasságban levő férjtől különböző donortól származnak.

Ez a technika kétféle lehet:

a) heterológ FIVET: Az emberi megtermékenyítés *in vitro* technikája olyan spermiumokkal, melyek legalább egy, a házasságban levő férjtől különböző donortól származnak.

b) mesterséges heterológ ondóbevitel: Az emberi megtermékenyítés technikája, melynek során a nő ivarszervébe olyan spermiumokat juttatnak be, melyek egy, a férjtől különböző donortól származnak. azokat, melyek a homológ mesterséges

ondóbevittel (II,4-6) kapcsolatosak.

Mielőtt bármelyiket etikailag értékelnénk, áttekintjük azokat az alapelveket és értékeket, melyek ezen eljárások mindegyikének morális megítélését meghatározzák.

A. Heterológ mesterséges megtermékenyítés

1. Miért kell az emberi szaporodásnak a házasságban bekövetkeznie?

Minden emberi lényt Isten ajándékeként és áldásaként kell felfogni. Morális nézőpontból azonban a meg nem született gyermek szempontjából igazán felelős nemzés a házasság gyümölcse kell hogy legyen.

Az instrukció **homológ mesterséges megtermékenyítés vagy nemzés** alatt azt a módszert érti, melynek során az ivarsejtek a házaspár két tagjától származnak. A homológ mesterséges megtermékenyítést két különböző eljárással lehet megvalósítani:

a) homológ FIVET: Az emberi megtermékenyítés in vitro technikája a nő házastársától származó ivarsejtekkel.

b) mesterséges homológ ondóbevitel: Az emberi megtermékenyítés technikája, melynek során a nő nemi szerveibe férjétől származó spermiumokat juttatnak be. Az emberi szaporodás ugyanis a szülők és gyermekek személyes méltóságánál fogva specifikus tulajdonságokkal bír: Egy új személy nemzésének, melyben a férfi és a nő a Teremtő hatalmával együttműködik, a házaspár kölcsönös és személyes egymásnak-ajándékozottsága gyümölcsének és szerelmük, hűségük jelének kell lennie. [34] *A házastársak hűsége a házasság egységében magában foglalja arra vonatkozó joguk kölcsönös tiszteletét, hogy az egyik csak a másik által lesz apává vagy anyává.*

A gyermeknek joga van ahhoz, hogy házasságon belül fogadjon, ott hordják ki, ott jöjjön a világra, és ott nevelődjön fel: Pontosan saját szüleinek való biztos és elismert kapcsolata által fedezheti fel érlelheti meg saját emberi identitását.

A szülők számára a gyermek kölcsönös odaadásuk megerősítése és kiegészülése: Élő visszatükröződése szerelmüknek, maradandó jele házastársi közösségüknek, élő és fölbonthatatlan egysége apa- és anyaságuknak. [35]

A személy hivatásánál és társadalmi felelősségénél fogva a gyermek és a szülők java a társadalom javát szolgálja. A társadalom életereje és egyensúlya megkövetelik, hogy a gyermekek a család ólén jöjjenek a világra és hogy ez szilárdan a házasságon alapuljon.

Az egyház hagyománya és az antropológiai szemlélet elismerik, hogy a házasság és annak föloldhatatlan egysége az egyedül méltó hely az élet valóban felelősségteljes továbbadására.

2. Megfelel-e a heterológ mesterséges megtermékenyítés a házastársak méltóságának és a házasság igazságának?

A FIVET és a heterológ mesterséges ondóbevitel által végbevitt emberi fogantatás olyan ivarsejtek találkozása által viszik véghez, melyek legalább egy olyan donortól származnak, aki a férjtől különbözik. *A heterológ mesterséges megtermékenyítés ellentmond a házasság egységének, a házasfelek méltóságának, a szülői hivatásnak és a gyermek jogának, hogy házasságban és házasság által fogadjon és világra szülessen.* [36]

A házasság egységének és a házastársi hűségnek a tisztelete megkövetelik, hogy a gyermek a házasságban fogadjon; A kötelék, ami a házasfelek között fennáll, objektíven és átruházhatatlanul biztosítja számukra a kizárólagos jogot, hogy egyikük csak a másikuk által legyen apa vagy anya. [37] *Egy harmadik személy ivarsejtjeinek felhasználása abból a célból, hogy ondó vagy petesejt álljon rendelkezésre, törést jelent a házastársak kölcsönös elkötelezettségében és súlyos megsértése a házasság egyik lényeges tulajdonságának, az egységnek.*

A heterológ mesterséges megtermékenyítés megsérti a gyermek jogait, megfosztja a gyermek kapcsolatot szülői eredetétől és személyes identitásának érését akadályozhatja. Ezen kívül támadást jelent a házastársak együttes hivatása ellen, akik apaságra vagy anyaságra vannak hivatva: Objektíven megfosztja a házastársi termékenységet annak egységétől és integritásától; törést hoz létre és manifesztál a genetikai szülőség, kihordási szülőség és a felnevelés felelőssége között. A személyes kapcsolatok ilyen változása a család belsejében hatással van a társadalomra is: Ami a család egységét és szilárdságát fenyegeti, az a vizsály rendetlenség és igazságtalanság forrása az egész társadalmi életben is. *Ezek az okok a heterológ mesterséges megtermékenyítés negatív morális megítéléséhez vezetnek: eszerint morálisan megengedhetetlen egy házasság nő megtermékenyítése egy férjtől különböző férfitől származó ondóval; éppenígy megengedhetetlen egy másik, a feleségtől különböző nő petesejtjének megtermékenyítése a férj ondójával. Ezen kívül egy házasságon kívül élő nő megtermékenyítése, legyen akár hajadon, akár özvegy, erkölcsileg nem igazolható bárki is legyen a donor.*

A gyermek utáni vágy, a házastársak szeretete, ami egy másképpen le nem győzhető sterilitást akar kiküszöbölni, érthető indítékot jelent; de szubjektív jószándék a heterológ mesterséges megtermékenyítést sem a házasság objektív és elidegeníthetetlen tulajdonságaival, sem a gyermek és a házastársak jogainak tiszteletével nem hozhatja összhangba.

3. Morálisan megengedhető-e a "béranyaság"?

Nem, és pedig ugyanazon az alapon, ami a heterológ mesterséges megtermékenyítés elutasításához vezetett. Mert ellentétben áll a házasság egységével és az emberi személy szaporodásának méltóságával.

A béranyaság objektív vétség az anyai szeretet kötelességei, a házastársi hűség és a felelős anyaság ellen; megsérti a gyermek jogát ahhoz, hogy saját szüleitől foganjon, ők hordják ki, hozzák világra és neveljék fel őt; ez ahhoz vezet, hogy a család kárt szenved, a béranyaság elválasztja egymástól azokat a testi, pszichikai és morális elemeket, melyekből a család áll.

"Béranya" kifejezéssel jelöli ez az instrukció

a) azt a nőt, aki egy a méhbe beültetett embriót kihord, amelyik számára genetikusan idegen, mert "donorok" ivarsejtjeinek egyesüléséből származik, azzal a kötelezettséggel, hogy a gyermek megszületése után azoknak legyen átadva, akiktől az ivarsejtek származnak, vagy akikkel megállapodást kötött;

b) azt a nőt, aki egy olyan embriót hord ki, akinek fogantatása saját petesejtjének adásával, egy férjétől különböző férfi ondójával való megtermékenyítés által történt, azzal a kötelezettséggel, hogy a gyermek megszületése után annak legyen átadva, akitől az ivarsejt származik vagy akivel megállapodást kötött.

B. A HOMOLÓG MESTERSÉGES MEGTERMÉKENYÍTÉS

Miután a heterológ mesterséges megtermékenyítést elfogadhatatlannak minősítettük, felvetődik a homológ mesterséges megtermékenyítés, a FIVET és a mesterséges ondóbevitel kérdése a házaspárok között. Először egy elvi kérdést kell tisztázni.

4. Milyen kapcsolat szükséges erkölcsi szempontból a szaporodás és a házastársi aktus között?

a) Az egyház a házasságról és az emberi szaporodásról szóló tanításában hangsúlyozza, hogy "azon az Istentől alapított, feloldhatatlan kapcsolat nyugszik, amely a nemi aktus egyesülés és termékenységet adó jelentése között fennáll, s amit az ember saját kezdeményezésével nem törhet meg. A házasság aktusa ugyanis - miközben a maga belső természete szerint a legszorosabb kötéssel egyesíti a férjet és a feleséget - alkalmassá teszi a házaspárat arra, hogy a természetükbe írt törvény szerint új életet fakasszanak." [38] Ez a házasság természetén és a házasság javainak belső kapcsolatán alapuló elv jólismert következményekkel jár a felelős apaság és anyaság síkján. "Ha mindkét lényeges szempontot (ti. az egyesülés és a termékenység szempontját) megőrzik, a házasság megtartja a kölcsönös, igaz szeretet értelmét és az ember legmagasabb hivatására szóló rendeltetését, amely a szülőség." [39]

Ugyanez a házastársi aktus tartalmának és a házasság javainak kapcsolatára vonatkozó tanítás világítja meg a homológ mesterséges megtermékenyítés morális problémáit, mivel "Soha nem megengedett ezeket az eltérő nézőpontokat olyannyira elválasztani, hogy az a nemzéshez való szándékot vagy a házastársi kapcsolatot pozitív módon zárja ki." [40]

A fogamzásgátlás szándékosan megfosztja a házastársi aktust a szaporodásra való nyitottságától, és hatásában a házasság céljainak szándékos szétválasztását eredményezi. A homológ mesterséges megtermékenyítés objektív hatása hasonló módon a házasság javainak és értelmének analóg szétválasztása, amennyiben olyan szaporodásra törekszik, mely nem egy specifikus házastársi egyesülés aktusának gyümölcse.

Ezért megengedett a megtermékenyítést akkor kívánni, ha az "házastársi aktus eredménye, amelyik magából következően utód nemzésére alkalmas, melyre a házasság természetéből adódóan rendeltetett azáltal, hogy a házaspár egy test lesznek." [41] *De a szaporodást erkölcsi szempontból megfosztjuk tökéletességétől, ha annak nem a házastársi aktus, tehát a házastársak egyesülése jellegzetes történéseinek a gyümölcse a célja.*

b) A házasság javai és a házassági aktus tartalma között fennálló belső kapcsolat morális értéke az emberi lény, a test és a lélek egységén alapul. [42] A házastársak személyes szeretetüket a "test szava" által fejezik ki egymásnak, mely világosan összekapcsolja a kölcsönös odaadás kifejezését a szülőségre való hivatással. [43] A házastársi aktus, mely által a házastársak önatadásukat egymás tudatára adják, egyúttal az élet ajándékára való nyitottságot is kifejezi: ez egyúttal egymástól elválaszthatatlan testi és lelki aktus is. A házastársak testükkel és testük által valószínűsítik meg a házasságot és válhatnak apává és anyává. Hogy a test szavát és annak természet adta teljességét tiszteljék, a házastársi egyesülésnek tiszteletben kell tartania az élet továbbadására való nyitottságot, és egy személy nemzésének a házastársi szeretet céljának és gyümölcseinek kell lennie. Az emberi lény gyümölcse egy olyan nemzésnek, mely "a házastársi szövetségben egyesített szülőknek nem csak a biológiai, hanem lelki egyesüléséhez is kötött." [44] Egy, a házastársak testen kívül létrehozott megtermékenyítés éppen ezért nélkülözi azokat a tartalmakat és értékeket, melyeket a test szava és az emberi személyek egyesülése fejez ki.

c) Csak a házastársi aktus tartalmai között fennálló kötelék és az emberi lény egységének tisztelete teszik lehetővé a személy méltóságának megfelelő szaporodást. Egyszeri és megismételhetetlen származásában a gyermeket személyes méltóságában éppúgy tisztelni kell, mint azokat, akik neki az életet ajándékozták. Az emberi személynek szülei szeretetének és egységének jelébe kell felvételt nyernie; egy gyermek nemzésének ezért a kölcsönös ajándékozás gyümölcseinek kell lennie, [45] amely a házastársi aktusban valósul meg, melyben a házaspár - mint szolgál és nem mint urak - a teremtő Szeretet munkájában vesznek részt. [46] Egy ember eredete valójában egy ajándékozás eredménye. A megfogant gyermek szülei szeretetének gyümölcse kell legyen. Fogantatása és léte nem lehet egy orvosi beavatkozás eredménye. Ez azt jelentené, hogy egy tudományos technológia tárgyává alacsonyítjuk le. Senkinek nem szabad egy gyermek világrajövetelét a technikai hatékonyság feltételeinek alávetni, mely attól függ, hogy milyen fokon és milyen jártassággal tudják ezeket a technikákat alkalmazni.

A házastársi aktus lényegi tartalma és a házasság értékei között fennálló kötelék morális jelentősége, az emberi lény és származásának méltósága, egysége megköveteli, hogy egy emberi lény nemzésére úgy kell törekedni, hogy a házastársak közötti szerelem specifikus házastársi aktusának gyümölcse legyen. Ebből kitűnik tehát az, hogy milyen nagy fontossága van a szaporodás és a házastársi aktus közötti kapcsolatnak antropológiai és morális téren, és így válik érthetővé a tanítóhivatal álláspontja a homológ

mesterséges megtermékenyítést illetően.

5. Morálisan megengedhető-e a homológ in vitro megtermékenyítés?

Az erre a kérdésre adott válasz szorosan függ a fent említett alapelvektől. A terméketlen házaspárok jogos igényét bizonyosan nem lehet figyelmen kívül hagyni; közülük egyesek számára a homológ FIVET-re való hagyatkozás tűnik az egyetlen módszernek ahhoz, hogy az őszintén kívánt gyermekhez jussanak: Felmerül a kérdés, hogy ezekben az esetekben nem elegendő-e a házastársi élet összessége az emberi szaporodás megfelelő méltóságának biztosításához. Elismert, hogy a FIVET a házastársi kapcsolat hiányát pótolni bizonyosan nem tudja [47] és a házastársi egyesülés specifikus aktusával szemben nem szabad előnyben részesíteni, ha a veszélyeket, melyeket a gyermekre hozhat, és az eljárás hiányosságait szem előtt tartjuk. De - tesz fel a kérdést -, abban az esetben, ha lehetetlen lenne a sterilítást, mely sok szenvedés forrása, másképpen elhárítani, akkor nem lehet-e a homológ mesterséges megtermékenyítést segítség, sőt, akár terápia gyanánt felfogni, és ezért annak morális megengedhetőségét elfogadni?

A gyermek utáni vágy - vagy legalábbis a készség az élet továbbadására - morális nézőpontból szükséges a felelős nemzéshez. De ez a jószándék nem elégséges a házastársak közötti in vitro megtermékenyítés pozitív értékeléséhez. A FIVET eljárást önmagában kell értékelni; végső morális értékelése nem vezethető le sem a házastársi élet összességéből melybe beilleszkedik, sem a házastársi aktusokból, melyek ezt megelőzik, sem azokból, melyek azt követhetik. [48]

Arra már emlékeztettünk, hogy azon körülmények között, ahogy azt szokásosan gyakorolják, a FIVET magával hozza az emberi lény elpusztítását, mely ellene mond az abortusz megengedhetlenségéről szóló, már előadott tanításnak. [49] De abban az esetben is, ha minden óvintézkedést megtesznek az emberi embrió halálának elkerülésére, a homológ FIVET elválasztja az emberi megtermékenyítést létrehozó cselekményt és a házastársi aktust. Ezért a homológ FIVET tulajdonképpen természetét kell tekintetbe vennünk, és el kell tekintenünk az abortusszal való kapcsolatától.

A homológ FIVET a házastársak testén kívül történik egy harmadik személy cselekvése segítségével, akinek szakértelme és technikai teljesítménye meghatározza a beavatkozás eredményét; rábizza az embrió életét és identitását az orvosok és a biológusok hatalmára és a technika uralmát rendeli az emberi személy eredete és rendeltetése fölé. Az alárendeltség ilyen formája ellene mond a szülők és gyermekek együttes méltóságának és egyenlőségének.

Az in vitro fogantatás egy technikai folyamat eredménye, ahol ez a folyamat a megtermékenyítés legfontosabb meghatározó tényezője; ez nem a házastársak specifikus egyesülési aktusának kifejezése és gyümölcse; valójában nem is így történik meg, és nem is törekszik pozitívan arra, hogy a házastársi egyesülés specifikus aktusának kifejezője vagy gyümölcse legyen. Ha a valóban fennálló házastársi kapcsolatokkal összefüggésben tekintjük, a homológ FIVET során az emberi személy nemzését ténylegesen megfosztják attól a tökéletességtől, mely a sajátja: vagyis attól, hogy egy olyan házastársi aktus célja és gyümölcse legyen ahol a házastársak "az élet egy új emberi személynek való ajándékozásában Isten munkatársa" lesznek. [50]

Ezek az okok megértetik velünk, hogy az egyház tanítása miért tekinti a házastársi szerelmi aktust az emberi szaporodás egyetlen méltó helyének. Ezen az alapon az ún. "egyszerű eset" - tehát egy olyan homológ FIVET eljárás, mely mentes lenne az abortusz gyakorlatától való minden kompromittáló kapcsolattól, az embrió elpusztításától és a maszturbációtól - morálisan nem megengedhető technika, mert az emberi szaporodást természetes méltóságától fosztja meg.

Bizonyosan nem terheli a homológ FIVET-et mind az az etikai negatívum, mely a házasságon kívüli szaporodásban található; a család és a házasság továbbra is a gyermek születésének és felnevelésének a helye marad. Mégis - összhangban a házasság értékeiről és a személy méltóságáról szóló hagyományos tanítással - *az egyház erkölcsi szempontból elutasítja a homológ in vitro megtermékenyítést; ez önmagában megengedhetetlen és ellentmondásban van a szaporodás méltóságával és a házastársi egyesüléssel, akkor is, ha az emberi embrió halálának elkerülésére mindent megtesznek.*

Ámbár a FIVET által történő emberi fogantatás módját és jellegét nem lehet helyeselni, minden gyermeket, aki a világra jön az isteni jószág ajándékának kell tekinteni, és szeretettel kell felnevelni.

6. Hogyan kell morális szempontból a homológ mesterséges ondóbevitelt értékelni?

A homológ mesterséges ondóbevitel a házasságban nem megengedett, kivéve azt az esetet, melyben a technikai segítség nem a házastársi aktust helyettesíti, hanem megkönnyíti azt és segít annak természetes célját elérni.

A tanítóhivatal már kifejtette tanítását erről a kérdésről. [51] Ez nemcsak különleges történelmi körülmények kifejezése, hanem a házastársi egyesülés és a szaporodás kapcsolatáról, valamint a házastársi aktus személyes természetének figyelembevételéről szóló egyházi tanításon alapul. "A házastársi aktus természetes szerkezete szerint egy személyes cselekedet, a házastársak egyidejű, közvetlen együttműködése. Ez az ebben résztvevők természete és a kölcsönös odaadás ebben az aktusban történő sajátos kifejezése miatt van, mely a Szentírás szavai szerint az egy testben való egységhez vezet." [52] Ezért "nem utasítja el" a morális lelkiismeret "szükségképpen bizonyos mesterséges segédeszközök használatát, melyek kizárólag arra szolgálnak, hogy a természetes aktust megkönnyítsék, vagy a normálisan végbement aktust céljához segítsék." [53] Ha a technikai segítség a házastársi aktust megkönnyíti, vagy segítségére van természetes céljai elérésében, akkor morálisan igenelhető. Abban az esetben viszont, ha a technikai beavatkozás a házastársi aktus helyébe kíván lépni, morálisan megengedhetetlen.

A házastársi aktust helyettesítő mesterséges ondóbevitel azért tilos, mert hatása szándékosan elválasztja a házastársi aktus két jelentését. A maszturbáció, melynek segítségével normálisan az ondót nyerik, újabb jele ennek a szétválasztásnak; akkor is, ha a szaporodásra irányul, megfosztja ezt a cselekedetet az egyesüléssel kapcsolatos értelmétől: "mert hiányzik belőle ... az erkölcsi rend által segített nemi kapcsolat, mely a \diamond realizál." [54]

7. Milyen morális kritériumot kell az emberi szaporodásba való orvosi beavatkozással kapcsolatban felállítanunk?

Az orvosi tevékenységnek nem csak a technikai dimenzióra vonatkoztatva, hanem mindenekelőtt a céllal való kapcsolata szerint kell értékelni, ami a személyek javát és testi, lelki egészségét jelenti. A szaporodásba való orvosi beavatkozás morális irányelveit az emberi személy méltóságából, nemiségéből és eredetéből kell levezetni.

Az orvostudománynak, mely az emberi személy teljes értelemben vett javára kell törekednie, és ezért tisztelnie kell a nemiség specifikus emberi értékeit. [55] Az orvos a személyek és az emberi szaporodás szolgálatában áll: nincsen teljhatalma rendelkezni felette vagy dönteni róla. Az orvosi beavatkozás akkor tiszteli a személyek méltóságát, ha a házastársi akus támogatását célozza, amennyiben annak beteljesülését megkönnyíti, vagy céljának elérésében segíti, miután az rendes módon beteljesült. [56]

Ezzel ellentétben olykor előfordul, hogy az orvosi beavatkozás a házastársi aktust technikailag helyettesíti, hogy olyan szaporodást hozzon létre, mely sem nem eredménye, sem nem gyümölcse annak: Ebben az esetben az orvosi aktus nem áll a házastársi egyesülés szolgálatában, ahogy az rendjén lenne, hanem kisajátítja magának a szaporodást, és így ellentmond a házastársak és a még meg nem született gyermek méltóságának és jogainak.

Az orvostudomány humanizálása, melyet ma mindenki nyomatékosan sürget, megköveteli, hogy első helyen tartsák tisztelben az ember méltóságát annak teljességében, abban az aktusban és abban a pillanatban, melyben a házastársak egy új személynek az életet továbbadják. Ebből következik hogy sürgető felhívást intézzünk a katolikus orvosokhoz és kutatókhoz, hogy tegyenek példamutató tanúságot az emberi embrióknak és a szaporodás méltóságának kijáró tisztelettel kapcsolatban. A katolikus kórházak és klinikák orvosait és egészségügyi ápolószemélyzetét különleges módon hívjuk fel, hogy tartsák tisztelben vállalt erkölcsi köteleességeiket, melyeket gyakran a jog is szabályoz. Ezen katolikus kórházak és klinikák vezetői, akik között sok szerzetes van, tegyék teljes szívvel magukévá ezen instrukció morális normáit és biztosítsák azok gondos megtartását.

8. A meddő házasság miatti bánat

Azoknak a házastársaknak a szomorúsága, akiknek nem lehetnek gyermekeik, vagy akik sérült gyermek világrahozatalától tartanak, olyan szenvedés, amit mindenkinek meg kell értenie és megfelelően méltányolnia.

A házaspár részéről természetes a gyermek utáni vágy: Az apaság és anyaság hivatását fejezi ki, mely a házastársi szeretet lényegi sajátja. Ez a vágy még erősebb lehet, ha a házaspár gyógyíthatatlannak tűnő sterilításban szenved. Természetesen a házasság nem arra jogosítja fel a házastársakat hogy gyermekük legyen, hanem csak azon természetes aktusok végrehajtására, melyek önmagukban a szaporodást célozzák. [57]

A gyermekhez való jog, annak valódi és sajátos értelmében, ellentmondana a gyermek méltóságának és természetének. A gyermek nem valami tartozás és nem lehet tulajdonként felfogni: Sokkal inkább ajándék, "a legkitünőbb" [58] és a házasság ajándékai közül legszabadabban adott ajándék; élő bizonyítéka szülei kölcsönös odaadásának. Ezért a gyermeknek joga van - ahogy már ismertettük - a szülei odaadása specifikus aktusának gyümölcse lenni, és joga van arra, hogy fogantatásának első pillanatától személyként tiszteljék.

Mindenesetre a sterilitás, bármik legyenek is az okai és a kilátásai, bizonyosan kemény megpróbáltatás. A hívők közösséget felhívjuk, hogy segítsék viselni és megérteni azok szenvedését, akik jogos vágyukat az apa- és anyaságra nem tudják kielégíteni. Azokat a házastársakat, akik ebben a fájdalmas helyzetben vannak, felhívjuk, hogy fedezzék fel ebben a lehetőséget az Úr keresztjében való különleges résztvállalásban, a lelki termékenység forrását. A terméketlen házaspároknak nem szabad elfelejteniük, hogy "ha egy házasságban nem születhet gyermek, emiatt a házastársak élete nem veszíti el értékét. A testi terméketlenség alkalmat szolgáltat arra, hogy az emberi személy más természetű olyan fontos szolgálatait végezzék mint pl. az örökbefogadás, a nevelés különféle formái, vagy a más családoknak, valamint szegény, illetve nyomorék gyermekeknek nyújtott segítség." [59]

Sok kutató vesz részt a sterilitás elleni küzdelemben. Egyesek az emberi szaporodás méltóságának teljes figyelembevételével olyan eredményekre jutottak, melyek korábban elérhetetlennek tűntek. A tudósokat bátorítani kell, hogy kutatásaikat folytassák a sterilitás okainak megelőzésére és kiküszöbölésére úgy, hogy a terméketlen házaspárok, és a még meg nem született gyermek személyes méltóságának tisztelével szaporodáshoz jussanak.

III. MORÁL ÉS ÁLLAMI JOGALKOTÁS

A morális értékek és köteleességek, melyeket az állami jogalkotásnak ezen a területen tisztelni és védenie kell.

Minden ártatlan emberi individuumból sérthetetlen joga az élethez, a család és házasság intézményének jogai alapvető morális értéket képviselnek, mert az emberi személy lényegi állapotára és hivatásának egészére vonatkoznak; egyidejűleg az állami társadalomnak, és rendjének alkotó elemei.

Ezen az alapon az új, az orvosbiológia területén megnyitott technikai lehetőségek megkövetelik a politikai vezetők és a törvényalkotók beavatkozását, mivel az ilyen technikák korlátlan alkalmazása a társadalom számára beláthatatlan és káros következményekkel járhat. Az utalás az egyes kutatók saját lelkiismeretére és önkorlátozására nem lehet elegendő arra, hogy a személyes jogokat és a nyilvános rendet megőrizzük. Ha a törvényalkotó, aki a közjóért felelős, nem éber, előfordulhat, hogy a kutatók megfosztják előjogaitól, akik a biológiai felfedezések és az ezekből következő állítólagos "jobbító" eljárások nevében az emberiséget uralni merészelik. Az emberek közötti "öröklési kiválasztás" és a diszkrimináció megengedetté válhat: Ez erőszak és súlyos csapás lenne az emberi személy egyenlősége, méltósága és alapvető jogai ellen.

A politikai hatalom beavatkozásának az értelemnek azokhoz az alapelveihez kell igazodnia, melyek a polgári és a morális törvények közötti kapcsolatot szabályozzák. Az állami törvényhozás feladata az állampolgárok javának biztosítása, az alapvető jogok, a béke ügye és a közkerülés védelme által. [60] Az élet semmilyen területén nem szabad az állami törvénykezésnek a lelkiismeret helyébe lépnie, sem pedig olyan dolgokkal kapcsolatban normákat előírnia, melyek illetékességét meghaladják; olykor a közrendre való tekintettel meg kell engednie olyan dolgokat, melyet nem tilthat meg anélkül, hogy ebből még nagyobb kár ne származék. De a személy elidegeníthetetlen jogait a polgári társadalomnak és a politikai hatalomnak is el kell ismernie és tisztelnie kell: Az emberek ezen jogai nem függenek sem az egyes individuumoktól, sem azok szüleitől, és nem adnak engedményt sem a társadalomnak sem az államnak. Ezek az ember természetéhez tartoznak és a személyben gyökereznek, annál a teremtési aktusnál fogva melyből a személy származik.

Az alapvető jogok közé ebben az összefüggésben a következőket kell számítani: a) minden emberi lény jogát az élethez és a testi sérthetlenséghez fogantatásának pillanatától haláláig; b) a család és a házasság mint intézmény jogai és - ebben az összefüggésben - a gyermek joga arra, hogy szüleitől foganjon, általuk szülessen a világra és ők neveljék fel. Ehhez a témához még néhány további szempontot kell figyelembe vennünk.

Különböző országokban egyes törvények megengedik ártatlanok direkt eltávolítását: Abban a pillanatban, melyben egy pozitív törvény emberek egy csoportját megfosztja attól a védelemtől, melyet a polgári törvénykezésnek számukra nyújtania kell, az állam tagadja a törvény előtti egyenlőséget. Ha az államhatalom nem áll minden állampolgár jogainak szolgálatába, különleges módon azokéba, akik a leggyengébbek, akkor a jogállamiság alapjait ássák alá. A politikai hatalom következképpen nem engedheti meg, hogy emberi lényeket olyan eljárások segítségével hívjanak életre, melynek során olyan megengedhetetlen kockázatnak vannak kitéve, melyre fentebb emlékeztettünk. Ha a pozitív törvénykezés és a politikai hatalom az élet mesterséges továbbadásának technikái és az ezzel összefüggésben álló kísérleteket elismernék, akkor az abortusz legalizálásával ütött rést még tovább szélesítenék. A még meg nem született gyermek tiszteletéből és védelméből, melyet fogantatásának első pillanatától biztosítanunk kell számára, következik, hogy a törvénynek megfelelő büntető intézkedéseket kell jogainak minden szándékos megsértésére kilátásba helyezni. A törvény nem tűrheti - ellenkezőleg, kifejezetten meg kell tiltania -, hogy emberi lényeket, akik legyenek bár embrionális stádiumban, kísérleti tárgyként kezeljenek, megcsonkítsanak vagy elpusztítsanak azzal az ürüggyel, hogy feleslegesek vagy képtelenek a normális fejlődésre.

A politikai hatalom köteles a család intézményének, melyre a társadalom alapul, a jogi védelmét garantálnia, mert erre joga van. Abból a tényből fakadóan, hogy a politikai hatalom a személy szolgálatában áll, akkor éppen úgy a család szolgálatában is kell állnia. Az állami törvénykezés nem biztosíthatja a mesterséges szaporodás azon technikáinak engedélyezését, melyek harmadik személy (orvosok, biológusok, gazdasági körök vagy kormányhatalmak) javára kisajátítják azt, ami a házastársak kapcsolatában gyökerező jog; továbbmenve a jog nem engedhet meg ivarsejt átadást olyan személyek között, akik nincsennek törvényesen összeházasodva. Mivel a törvényhozásnak a családot kell támogatnia, ezért meg kell tiltania az embrióbankokat, a *post mortem* megtermékenyítést és a "bérayaságot". *A közhatalom kötelességei közé tartozik arról gondoskodni, hogy az állami törvény mindabban, ami az ember, az emberi élet és a család intézményének jogait illeti, az erkölcsi törvény alapvető szabályait vegye figyelembe. A politikusok feladata az, hogy a közvéleményre gyakorolt befolyásuk által ezekben a döntő pontokban a társadalomban a lehető legnagyobb egyetértését érjenek el, és ezt megerősítsék mindenütt, ahol az a veszély fenyeget, hogy gyengül vagy csökken.*

Sok országban az abortusz legalizálása és az élettársi viszony jogi tolerálása megnehezítik, hogy elérjék azoknak az alapvető jogoknak a tiszteletét, melyekre ez az instrukció emlékeztet. Kívánatos, hogy az államok ne tetőzzék felelősségüket azzal, hogy a szociális jogtalanság ilyen ártalmas helyzeteit még rosszabbá tegyék. Ezzel ellentétben az kívánatos, hogy a nemzetek és az államok tudatára ébredjenek minden kulturális, ideológiai és politikai összefonódásnak, mely a mesterséges szaporodás technikáival kapcsolatban van, és megtalálják a szükséges bölcsességet és bátorságot olyan igazságos törvények kibocsátásához, melyek az emberi életet és a házasság intézményét tisztelik.

Az állami törvényhozás ma sok országban egy bizonyos gyakorlat számára jogalap nélküli legitimitást biztosít; képtelenek bizonyul annak a moralitásnak a garantálására, mely az emberi személy természetes követelményeinek és azoknak az "iratlan törvényeknek" megfelel, melyeket a Teremtő az ember szívébe írt. Minden jóakarató embernek sikra kell szállnia azért - különösen hivatásuk és polgári jogaik gyakorlásában -, hogy a morálisan elfogadhatatlan állami törvények és a megengedhetetlen gyakorlati magatartásformák megváltozzanak. Ezen felül bátorítani kell és el kell ismerni, hogy a "lelkiismereti okokból való megtagadást" az ilyen törvényekkel szemben. Sőt sokak, különösen az orvosbiológiai tudományok specialistáinak morális tudatában éles passzív ellenállás kezd kialakulni az élettel és az emberi méltósággal ellentmondásban levő gyakorlat törvényesítése ellen.

ZÁRÓMEGJEGYZÉS

Az emberi szaporodás folyamatába való beavatkozások technológiáinak elterjedése súlyos morális problémákat vet fel az emberi lénynek fogantatásának pillanatától kijáró tisztelettel kapcsolatban, az emberi személy méltóságára, szexualitására és az élet továbbadására vonatkoztatva.

A Hittani kongregáció ebben a dokumentumban az egyház tanításának előmozdítására és védelmére szóló feladatának megfelelően új, aggodalommal teli felhívást intéz mindazokhoz, akik társadalmi szerepük vagy elkötelezettségük által pozitív befolyással lehetnek, hogy a családban és a társadalomban az életnek és a szeretetnek járó tiszteletet megadják: azokhoz, akik a lelkiismeret és a közvélemény alakításáért felelősek, a tudósokhoz, az egészségügyi munkakörben dolgozókhöz, jogászokhoz és politikusokhoz. Azt kívánja, hogy mindenki értse meg azt az összeférhetlenséget, ami az emberi személy méltóságának elismerése és az élet és a szeretet lekicsinylése, valamint az élő Istenben való hit és az ember eredetéről és sorsáról való önkényes rendelkezni akarás között fennáll.

A Hittani kongregáció különösen azért készítette bizalomteljes felhívását és bátorítását a teológusok, különösen moráleteológusok

számára, hogy a tanítóhivatal tanítását elmélyítsék és a hívők számára mind jobban hozzáférhetővé tegyék a nemiség és a házasság érvényes antropológiájának fényében, összefüggésben a szükséges interdiszciplinális eljárásommal. Így ezen tanítás alapjait és érvényességét mind jobban meg fogják érteni: Míg Isten egyháza az embert megvédi saját hatalmának kinövéseitől, emlékezteti őt igazi nemességére; csak ezen a módon lehet a jövő emberiségének a lehetőséget biztosítani arra, hogy olyan méltóságban és szabadságban éljen, mely az igazság tiszteletéből következik. Ezeknek a pontos iránymutatásoknak, melyeket ez az instrukció előterjeszt nem az a célja, hogy lefékezze a gondolkodás lendületét, hanem sokkal inkább az, hogy - az egyház tanításához való elengedhetetlen hűségben - egy megújuló impulzust adjon. Az emberi élet ajándéka és az ebből következő morális alapelvek igazsága fényében mindenki meghívott saját felelősségének területén úgy cselekedni, mint az irgalmas szamaritanus, és a gyermekek közül a legkisebbet is felebarátjaként ismerje fel (vö. Lk 10, 29-37). Krisztus szava itt új és különleges visszhangra talál: "Amit e legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, velem tettétek." (Mt 25,40)

II. János Pál pápa az itt aláíró prefektusnak adott egyik kihallgatáson, a kongregáció plenáris üléséhez csatlakozva, ezt az instrukciót jóváhagyta és nyilvánossághozatalát elrendelte.

Róma, a Hittani kongregáció székhelyén, 1987. február 22-én, Péter katedrójának ünnepén

Joseph Ratzinger bíboros prefektus
Alberto Bovone a Numidiai Cesarea címzetes érseke titkár

Fordította: Dr. Gresz Miklós

JEGYZETEK

- [1] II. János Pál: Beszéd az Olasz Belgyógyász Társaság 81. és az Olasz Sebésztársaság 82. kongresszusán 1980. október 27.: AAS 72 (1980) 1126.
- [2] VI. Pál: Beszéd az ENSZ közgyűlésén 1965. október 4.: AAS 57 (1965) 878; Populorum progressio enciklika 13: AAS 59 (1967) 263.
- [3] VI. Pál Homilia a Szentév bezárásakor mondott misén, 1975. december 25.: AAS 68 (1976) 145; II. János Pál: Dives in misericordia enciklika 30.: AAS 72 (1980) 1224.
- [4] II. János Pál: az Orvosok Világszövetsége 35. kongresszusán mondott beszéd 1983. október 29.: AAS 76 (1984) 390.
- [5] Vö. Dignitatis humanae, 2.
- [6] Gaudium et spes, 22.; II. János Pál Redemptor hominis enciklika 8.: AAS 71 (1979) 270-272.
- [7] Vö. Gaudium et spes, 35.
- [8] Gaudium et spes, 15. Vö. VI. Pál: Populorum progressio enciklika, 20.: AAS 59 (1967) 267.; II. János Pál: Redemptor hominis enciklika, 15.: AAS 71 (1979) 286-289.; Familiaris consortio, 8.: AAS 74 (1982) 89.
- [9] II. János Pál: Familiaris consortio, 11.: AAS 74 (1982) 92.
- [10] vö. VI. Pál: Humanae vitae, 10.: AAS 60 (1968) 487-488.
- [11] II. János Pál: az Orvosok Világszövetsége 35. kongresszusán mondott beszéd 1983. október 29.: AAS 76 (1984) 393.
- [12] II. János Pál: Familiaris consortio, 11.: AAS 74 (1982) 91-92. Vö. Gaudium et spes, 50.
- [13] Hittani kongregáció: Tanítás a művi abortuszról, 9. AAS 66 (1974) 736-737.
- [14] II. János Pál: az Orvosok Világszövetsége 35. kongresszusán mondott beszéd 1983. október 29.: AAS 76 (1984) 390.
- [15] XXIII. János: Mater et magistra enciklika, III.: AAS 53 (1961) 447.
- [16] Gaudium et spes, 24.
- [17] XII. Pius: Humani generis enciklika: AAS 42 (1950) 575.; VI. Pál: Professio fidei: AAS 60 (1968) 436.
- [18] XXIII. János: Mater et magistra enciklika III: AAS 53 (1961) 447. Vö. II. János Pál "A felelős szülőségről" szülő lelkipásztori szemináriumon 1983. szeptember 17-én mondott beszédével: Insegnamenti di Giovanni Paolo II. VI,2 (1983) 562: "Minden emberi élet kezdetén ott van Isten teremtő tevékenysége: Egyetlen ember sem jön a véletlen következtében a létbe; ő mindig Isten teremtő szeretetének célja."
- [19] vö. Gaudium et spes, 24.
- [20] vö. XII. Pius: a Szent Lukács orvosbiológiai társaság 1944 november 12-i ülésén mondott beszéde: Discorsi e Radiomessaggi IV (1944-1945) 191-192.
- [21] vö. Gaudium et spes, 24.
- [22] vö. Gaudium et spes, 51.: "Amikor tehát a házastársi szerelemnek és az élet felelősséggel teljes továbbadásának egybehangeléséről van szó, az eljárás mód erkölcsi jósága vagy rosszassága nem csupán a tiszta szándékon és az indítékok értékelésén múlik. Olyan tárgyi kritériumok alapján kell ebben dönteni, amelyek a személynek és aktusainak természetén alapulnak s amelyek mind a kölcsönös odaadásnak mind pedig az emberi életfakasztásnak csorbítatlan értelmét megőrzik az igazi szerelem légkörében."
- [23] vö. Gaudium et spes, 51.
- [24] Szentszék: Családjogi Charta 4.: L'Osservatore Romano, 1983 november 25.
- [25] Hittani kongregáció: Instrukció a művi abortuszról, 12-13: AAS 66 (1974) 738.
- [26] vö. VI. Pál: Beszéd az Olasz katolikus jogászok XXIII. nemzeti kongresszusán 1972 december 9: AAS 64 (1972) 777.
- [27] Az aránytalan kockázatok elkerülésének kötelezettsége az emberi lény valódi tiszteletét és a terápiás szándékok tisztaságát követeli meg. Ebből következik, hogy egy orvosnak "mindenekelőtt a lehetséges negatív következményeket kell mérlegelni, melyeket egy bizonyos vizsgálati módszer szükséges használata az embrióra jelenthet, és kerülnie kell azokat a diagnosztikus eljárásokat, melyek tisztességes célját és alapvető ártalmatlanságát illetően nincsenek meg a szükséges garanciák. És akkor, ha - mint ahogy emberi döntéseknél ez gyakori - kockázatot kell vállalni, arról határozottan gondoskodni kell, hogy ez valóban a diagnózis sürgőssége és az eredmény fontossága miatt történjen, mely által az embrió javát szolgálják." (II. János Pál: Beszéd a "Mozgalom az életért" ülésén 1982 december 3: Insegnamenti di Giovanni Paolo II, V. 3 (1982) 1512.) A "viszonylagos kockázat" pontosítása

érdekében ezen instrukció további fejezeteit is szem előtt kell tartani, mindig akkor, amikor ez a fogalom felmerül.

[28] II. János Pál: az Orvosok Világszövetsége 35. kongresszusán mondott beszéd 1983. október 29.: AAS 76 (1984) 392.

[29] vö. II. János Pál: Beszéd a Pápai Tudományos Akadémia találkozójának résztvevői előtt 1982 október 23-án: AAS 75 (1983) 37: "En kifejezetten és hivatalosan elítélem az emberi embrióon végzett kísérleteket, mert egy emberi lényvel fogantatásának pillanatától halálának pillanatáig semmilyen célból nem szabad visszaélni."

[30] Szentszék: Családjogi Charta 4.b: L'Osservatore Romano, 1983 november 25.

[31] vö. II. János Pál: Beszéd a "Mozgalom az életért" ülésén 1982 december 3: Insegnamenti di Giovanni Paolo II, V. 3 (1982) 1511. "Megengedhetetlen a főtusszal való kísérletezés minden formája, mely annak integritását sértheti vagy egészségi állapotát súlyosbíthatja kivéve, ha ez a haláltól való megmentése érdekében tett utolsó kísérlet lenne." Hittani kongregáció: Tanítás az euthanázjáról, 4: AAS 72 (1980) 550: "Más szerek hiányakor a beteg engedélyével megengedhető az orvostudomány előrehaladása által rendelkezésre álló gyógyszerek használata, akkor is, ha ezek még kísérleti stádiumban vannak, és használatuk nem kockázatmentes."

[32] Létezése előtt senki nem érvényesítheti a lét megkezdésére való jogát; mégis jogos elismernünk a gyermek jogát az emberi lény személyes természetéből eredő teljes és valóban megfelelő fogantatásához. Az élet ajándék, melynek mind annak a személynek, aki kapja, valamint azoknak a személyeknek, akik továbbadják, méltó módon meg kell felelniük. Ezt a pontosítást akkor is, amikor a mesterséges szaporodásról esik szó, szem előtt kell tartani.

[33] II. János Pál: az Orvosok Világszövetsége 35. kongresszusán mondott beszéd 1983. október 29.: AAS 76 (1984) 391.

[34] vö. Gaudium et spes, 50.

[35] II. János Pál: Familiaris consortio, 11.: AAS 74 (1982) 96.

[36] vö. XII. Pius: a Katolikus orvosok IV. nemzetközi kongresszusán mondott beszéd 1949 szeptember 29.: AAS 41 (1949) 559. A Teremtő terve szerint "a férfi elhagyja apját és anyját és feleségéhez ragaszkodik, s a kettő egy test lesz." (Ter 2,24). A házasság egysége, mely a teremtés rendjéhez kötődik valóság, mely a természetes értelem számára megérthető. A hagyományok és az Egyház tanítóhivatala gyakran hivatkoznak a Teremtés könyvére, éppen úgy ahogy az újszövetség hasonló helyeire: Mt 19,4-6; Mk 10,5-8; Ef 5,31. Vö. Athenagoras, "Legatio pro christianis", 3: PG 6, 965-967; Szt. Kriszosztomusz János, "In Matthaum homiliae", LXII,19,1: PG 58,597; Nagy Szt. Leó, "Epistula ad Rusticum", 4: PL 54, 1204; III. Innocenc levele "Gaudemus in Domino": DS 778; II. Lyoni zsinat IV. ülés: DS 860; Trienti zsinat XXIV. ülés: DS 1798. 1802; XIII. Leó Arcanum divinae sapientiae enciklika: AAS 12 (1897-80) 388-391; XI. Pius Casti connubii enciklika: AAS 22 (1930) 546-547; II. Vatikáni zsinat Gaudium et spes, 48; II. János Pál: Familiaris consortio, 19.: AAS 74 (1982) 101-102; CIC, 1056. kánon

[37] vö. XII. Pius: a Katolikus orvosok IV. nemzetközi kongresszusán mondott beszéd 1949 szeptember 29.: AAS 41 (1949) 560.; az Olasz katolikus szülésznek kongresszusán mondott beszéd 1951 október 29: AAS 43 (1951) 850; CIC can. 1134.

[38] VI. Pál: Humanae vitae, 12.: AAS 60 (1968) 488-489.

[39] u.o. 489.

[40] XII. Pius: Beszéd a II. Világkongresszus "Az emberi termékenységről és sterilitásról" résztvevőinek Nápoly, 1956 május 19: AAS 48 (1956) 470

[41] CIC 1061. kánon. E szerint a kánon szerint a házassági aktus olyan aktus, mely által a házasság beteljesedik, ha a házastársak "emberi módon egymással voltak".

[42] vö. Gaudium et spes, 14.

[43] vö. II. János Pál: Általános kihallgatás 1980 január 16: Insegnamenti di Giovanni Paolo II, III, 1 (1980) 148-152.

[44] II. János Pál: az Orvosok Világszövetsége 35. kongresszusán mondott beszéd 1983. október 29.: AAS 76 (1984) 393.

[45] vö. Gaudium et spes, 51.

[46] vö. Gaudium et spes, 50.

[47] vö. XII. Pius: a Katolikus orvosok IV. nemzetközi kongresszusán mondott beszéd 1949 szeptember 29.: AAS 41 (1949) 560.

[48] Analóg kérdést vet fel VI. Pál: Humanae vitae, 14.: AAS 60 (1968) 490-491.

[49] vö. mint fent I,1f.

[50] II. János Pál: Familiaris consortio, 14.: AAS 74 (1982) 96.

[51] vö. a Szent Officium válasza 1897 március 17: DS 3323; XII. Pius: a Katolikus orvosok IV. nemzetközi kongresszusán mondott beszéd 1949 szeptember 29: AAS 41 (1949) 560; XII. Pius: az Olasz katolikus szülésznek kongresszusán mondott beszéd 1951 október 29: AAS 43 (1951) 850; XII. Pius: Beszéd a II. Világkongresszus "Az emberi termékenységről és sterilitásról" résztvevőinek Nápoly, 1956 május 19: AAS 48 (1956) 471-473; Beszéd a Nemzetközi haematológiai társaság VII. Nemzetközi kongresszusán 1958 szeptember 12: AAS 53 (1958) 733; XXIII. János: Mater et magistra enciklika, III.: AAS 53 (1961) 447.

[52] XII. Pius: az Olasz katolikus szülésznek kongresszusán mondott beszéd 1951 október 29: AAS 43 (1951) 850; CIC can. 850.

[53] XII. Pius: a Katolikus orvosok IV. nemzetközi kongresszusán mondott beszéd 1949 szeptember 29: AAS 41 (1949) 560.

[54] Hittani kongregáció: Tanítás a szexuáletika néhány kérdéséhez, 9: AAS 68 (1976) 86, melyet a "Gaudium et spes" 51. idéz. Vö. a Szent Officium dekrétuma 1929 augusztus 2: AAS 21 (1929) 490; XII. Pius: az olasz urológus társaság XXVI. kongresszusán mondott beszéd 1953 október 8: AAS 45 (1953) 678.

[55] XXIII. János: Mater et magistra enciklika, III.: AAS 53 (1961) 447.

[56] vö. XII. Pius: a Katolikus orvosok IV. nemzetközi kongresszusán mondott beszéd 1949 szeptember 29.: AAS 41 (1949) 560.

[57] XII. Pius: Beszéd a II. Világkongresszus "Az emberi termékenységről és sterilitásról" résztvevőinek Nápoly, 1956 május 19: AAS 48 (1956) 471-473.

[58] Gaudium et spes, 50.

[59] II. János Pál: Familiaris consortio, 14.: AAS 74 (1982) 97.

[60] Tanítás: "Diginitatis humanae" 7

[an error occurred while processing this directive] *Módosítva: 2002. 10. 08.*